

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

02.01.2012

הע"ז 2739-09 מ.ג. משרד התמ"ת נ' [REDACTED]

בפני כב' השופטת ד"ר אריאלה גילצר-כץ

בעניין: מדינת ישראל - משרד התמ"ת

המאשימה

באמצעות ב"כ עוה"ד רינת יאיר-איילון

- נגד -

[REDACTED], ת.ז. [REDACTED]

הנאשם

באמצעות ב"כ עוה"ד אלעד שרון

הכרעת-דין

כנגד הנאשם, המנהל משק חקלאי, הוגש כתב אישום לפי סעיפים 2 (א) ו-14 לחוק שכר מינימום וכן לפי תקנות שכר מינימום (הוראות משלימות לעניין חישוב שכר מינימום יומי) תשנ"ט – 1998, ולפיו הנאשם לא שילם שכר מינימום לעובדים המנויים בכתב האישום בגין חודשים יולי ואוגוסט 2007.

בהתאם להוראות סעיף 182 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ב – 1982, הריני להודיע כי החלטתי לזכות את הנאשם מהמיוחס לו בכתב האישום.

טענות הצדדים:

לטענת המאשימה, הנאשם לא שילם לעובדיו שכר מינימום. המאשימה הציגה טבלאות המפרטות את שכר העבודה לו היו זכאים העובדים על פי חוק שכר מינימום. מטבלאות אלה עולה כי הנאשם העסיק את העובדים 202 שעות בחודש על פי שכר מינימום. **לטענת הנאשם**, יש לזכותו מאחר ששילם לעובדיו את מלוא שכר המינימום החודשי, כפי שהוכח על ידו במסמכים.

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

02.01.2012

הע"ז 2739-09 מ.ג. משרד התמ"ת נ' [REDACTED]

עדויות

מטעם המאשימה העידו מר יצחק חפץ ומר שמעון קימה, מפקחים בתמ"ת. כמו כן הוגשה תעודת עובד ציבור מטעם המאשימה ע"י הגב' זהבה קדוש ממשרד הפנים. מטעם הנאשם העיד הנאשם בלבד.

העבירה המיוחסת:

1. המאשימה בכתב האישום מייחסת לנאשם, בין השאר, עבירה על פי סעיפים 2 (א) ו-14 לחוק שכר מינימום.
2. האם אי תשלום שכר מינימום מהווה עבירה פלילית?

סעיף 2 (א) לחוק שכר מינימום קובע:

עובד שמלאו לו 18 שנים (להלן – עובד) המועסק במשרה מלאה, כנהוג במקום עבודתו, זכאי לקבל ממעבידו שכר עבודה שלא יפחת משכר המינימום לחודש, שכר המינימום היומי או שכר המינימום לשעה, הכל לפי הענין.

סעיף 14 לחוק שכר מינימום קובע:

מעביד שלא שילם לעובדו שכר מינימום, דינו - מאסר שנה או קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין; עבירה לפי סעיף זה היא מסוג העבירות של אחריות קפידה.

3. העולה מהאמור כי בחוק שכר מינימום אי תשלום שכר מינימום מהווה עבירה פלילית ואיננו מהווה עבירה מנהלית מאחר שסעיף 1 לתקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - שכר מינימום), התשס"ג – 2003 איננו מכליל כעבירה מנהלית את סעיף 2 לחוק: **עבירה על סעיפים 6ב, 14, 14א ו-15ג(ב) לחוק שכר מינימום, התשמ"ז 1987 - (להלן - החוק), היא עבירה מינהלית.**

4. אולם בכך אין כדי להואיל לנאשם מאחר שאי תשלום שכר מינימום מהווה כאמור עבירה פלילית, כקבוע בסעיף 14 לחוק שכר מינימום.

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

02.01.2012

הע"ז 2739-09 מ.ג. משרד התמ"ת נ' [REDACTED]

מהן יסודות העבירה של אי תשלום שכר מינימום?

5. סעיף 2 לחוק קובע: עובד המועסק במשרה מלאה... זכאי לקבל ממעבידו שכר עבודה שלא יפחת משכר המינימום לחודש, שכר המינימום היומי או שכר המינימום לשעה....

שכר מינימום מוגדר בסעיף 1 לחוק:

"שכר מינימום", לחודש – סכום כמפורט להלן, לפי העניין:

.. (כאן מובאים סכומים שונים המתעדכנים מעת לעת – ההוספה אינה במקור – א.ג.כ.).

"שכר מינימום יומי" – החלק ה-25 של שכר המינימום לגבי עובד המועסק שבוע עבודה בן ששה ימים, והחלק ה- $21\frac{2}{3}$ של שכר המינימום לגבי עובד המועסק שבוע עבודה בן חמישה ימים;

"שכר מינימום לשעה" – החלק ה-186 של שכר המינימום.

6. כעולה מנוסח החוק, בחינת תשלום שכר מינימום תעשה על פי חישוב חודשי, יומי ושעתי.

מן הכלל אל הפרט - האם שילם הנאשם לעובדיו שכר מינימום?

7. המאשימה מבססת את אישום על בסיס שלוש ראיות מרכזיות: תלושי השכר, דוחות הנוכחות וטבלאות שנערכו ע"י המאשימה, נבחן אחת לאחת ראיות אלה.

תלושי השכר ודוחות הנוכחות

8. הנטל להוכחת אשמתו של הנאשם מוטלת על המאשימה. לתיק בית הדין הוגשו, בין השאר, דוחות נוכחות ותלושי שכר.

9. שכר המינימום באותה תקופה עמד על סך 19.95 ₪ לשעה והנאשם שילם לעובדיו, על פי תלושי השכר, 19.95 ₪ לשעה על פי שכר המינימום השעתי. שכר המינימום החודשי עמד

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

02.01.2012

הע"ז 2739-09 מ.ג. משרד התמ"ת נ' [REDACTED]

בתקופה הרלוונטית על 3,710.18 ₪ והשכר ששילם הנאשם לעובדיו עמד על שכר מינימום החודשי.

10. עוד עולה מתלושי השכר שהוגשו לתיק בית הדין כי העובדים עבדו מידי יום 7.5 שעות במשך 6 ימים בשבוע. מקובלת עלינו עדותו של הנאשם, כי ביום שישי עבדו העובדים מספר שעות מועט יותר וכן כי מידי יום שהו העובדים בהפסקה בת חצי שעה:

"בעקרון השעות שהם עובדים מזריחת החמה, והם סופרים 7.5 שעות פלוס

חצי שעה ניתנת להם לאכול."

(עמ' 10 לפרוטוקול שורה 25-26)

11. לא זו אף זו, מתלושי השכר עולה כי הנאשם שילם לעובדיו (עובדים ששמותיהם מופיעים בסעיפים א' ה' ו-ו' לכתב האישום) בחודש 7/07 שעות נוספות (מא/8, מא/9, מא/10).

12. דוחות הנוכחות שהוגשו לתיק בית הדין נערכו ע"י הנאשם. דוחות אלה לא נערכו על פי שעות עבודה אלא על פי דיווחים יומיים והוצגו בזמן אמת למפקחים ועל גביהן נרשם "יולי מלא", "ספטמבר מלא", "אוגוסט מלא", ועל כך העיד הנאשם:

"ש. תסביר, רשום פה "מלא". מפנה למא/9 עמוד אחרון.

...

ת. 186 שעות זה השכר המלא."

(עמ' 12 לפרוטוקול שורה 13 וכן עמ' 13 לפרוטוקול שורה 2).

13. ברי כי אם אומנם דוחות הנוכחות נכונים הרי שהעובדים עבדו 186 שעות בחודש והשתכרו כעולה מתלושי השכר שכר מינימום. אשר על כן, השאלה העומדת להכרעת בית הדין הינה האם עבדו העובדים מעבר לדו"חות הנוכחות שהוגשו לתיק בית הדין.

הטבלאות

14. לתיק בית הדין הוגשו טבלאות המפרטות את מספר שעות העבודה שעבדו העובדים בפועל והשכר ששולם להם מול שכר מינימום שהיה אמור להשתלם להם.

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

02.01.2012

הע"ז 2739-09 מ.ג. משרד התמ"ת נ

"ש. את הטבלה שצורפה לכתב האישום, של הפרות השכר – אני מציג לך אותה.

ת. זה נערך ע"י שמעון קימה. בכתב ידו. ככה גם כתוב. לפעמים קורה שאנחנו שנינו יושבים על הטבלה, אחד כותב והשני עורך אותה על מחשב באקסל. במקרה הזה זה לא היה."

(עמ' 4 לפרוטוקול שורות 20-22).

15. טבלאות שנערכו על ידי מפקח התמ"ת אינן אסמכתאות ובוודאי ובוודאי שלא ניתן להרשיע לפיהן נאשם במשפט פלילי.

16. הן על פי גירסתו של הנאשם בחקירתו בפני חוקר התמ"ת, גירסה שהתקבלה ע"י המפקח: "הוא אמר לי" (חקירתו הנגדית של מר שמעון קימה עמ' 5 לפרוטוקול שורה 22) והן על סמך דוחות הנוכחות, עבדו העובדים 7.5 שעות נטו מידי יום אך לא יותר מ-186 שעות בחודש. המפקח, מר שמעון קימה, אימץ למעשה את גירסת הנאשם ולפיה העובדים עבדו 7.5 שעות נטו ביום (עמ' 5-6 לפרוטוקול) אך התעלם מהחלק השני של גירסתו של הנאשם ולפיה עבדו העובדים ביום שישי פחות שעות על מנת שמשרתם לא תעלה על 186 שעות. מדוע בחרה המאשימה לקבל גירסה חלקית בלבד של הנאשם ולהתעלם מהחלק השני של גירסתו של הנאשם? למאשימה הפתרונים.

17. זאת ועוד, לשיטת המאשימה, העובדים עבדו 202 שעות מידי חודש אולם נראה כי עסקינן למעשה באי תשלום שעות נוספות. ונסביר. שכר מינימום מתייחס ל - 186 שעות בלבד [כעולה מסעיף 1 סיפא לחוק שכר מינימום, מהתוספת לתקנות שכר מינימום (מודעה בדבר עיקרי זכויות העובד לפי החוק) תשס"ה-2005 ומצו ההרחבה - הסכם המסגרת מחודש יולי 2000 קיצור שעות העבודה השבועיות]. שעות העבודה מעבר ל -186 לחודש או מעבר ל-8 שעות ביום עבודה או מעבר ל-43 שעות בשבוע הינן שעות נוספות.

18. וכך גם מסדיר חוק שעות עבודה ומנוחה בסעיף 1 :

"שעות נוספות" פירושו - שעות העבודה העודפות -

(א) על התחום שנקבע ליום עבודה בסעיף 2, או על יום עבודה שייקבע על פי סעיף

4, או

(ב) על התחום שנקבע לשבוע עבודה בסעיף 3, או על שבוע עבודה שייקבע על פי

סעיף 4;

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

02.01.2012

הע"ז 09-2739 מ.ג. משרד התמ"ת נ' [REDACTED]

יום עבודה מוגדר בסעיף 2 (א) לחוק:

יום עבודה לא יעלה על שמונה שעות עבודה.

שבוע עבודה מוגדר בחוק בסעיף 3:

שבוע עבודה לא יעלה על ארבעים וחמש שעות עבודה.

19. חוק שעות עבודה ומנוחה אף מטיל סנקציה פלילית על הפרת החוק [סעיף 26(א)] ותקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - שעות עבודה ומנוחה), התשנ"ח-1998 קובעות שאי תשלום שעות נוספות הינו עבירה מנהלית. לכן כל הפרש השעות שאותן טוענת המאשימה שהעובדים עבדו (202) ל-186 (משרה מלאה) הינן שעות נוספות. אך בוודאי שאין עסקינן בשכר מינימום.

ראיות חסרות

20. המאשימה הציגה עדויות של שניים ממפקחיה – הא ותו לא. העובדים המופיעים בכתב האישום או אחד מהם יכלו לשפוך אור על שעות עבודתם. אולם אלה לא הובאו לעדות או למצער לעדות מוקדמת. מדוע לא הביאה אותם המאשימה לעדות? שוב למאשימה הפתרוני.

”ש. העובדים נשוא כתב האישום חקרתם אותם

ת. לפי מה שאני זוכר, לא.”

(עמ' 6 לפרוטוקול שורות 30-31)

וכבר נפסק:

נטל ההוכחה בהליך הפלילי ממילא מוטל על התביעה. משכך, על התביעה חובת הוכחת האשם של הנאשמים מעבר לספק סביר על בסיס הראיות שהיא מעמידה בפני בית המשפט. העדר ראיות שהיו יכולות לשמש את הנאשם, בהקשר זה, יכול להקים ספק סביר, אותו ממילא על התביעה להרים... (עפ 2869/09 חאמד זינאתי נ' מדינת ישראל - ניתן ביום 9.11.11 – פורסם במאגרים האלקטרוניים. שם עמ' 28)

המאשימה לא הרימה את הנטל הנדרש ממנה.

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

02.01.2012

הע"ז 2739-09 מ.ג. משרד התמ"ת נגד [REDACTED]

21. לא זו בלבד אלא שלא הוצגו בפנינו חווי העבודה שהוצגו למפקחים, שבאמצעותם ניתן היה להוכיח מה הוסכם עם העובדים ואולי בכלל עסקינן בעובדים חודשיים :

"ש. מא/1 תיאור המקרה של מר חפץ אומר שהוצגו חווי העסקה, ואני שואל מה הייתה מסגרת ההעסקה של העובדים ?
ת. מסגרת ההעסקה של העובדים, אני לא יודע, לא זוכר. אם אני יורד לסוף דעתך אז אתה רוצה להגיד שהם עובדים חודשיים? אני לא יודע, לא קראתי את זה."
(עמ' 7 לפרוטוקול שורות 13-16).

22. זאת ועוד, על פי הדין מותרים סכומים מסוימים לניכוי בגין מגורים, ביטוח רפואי וכד'. המאשימה לא טרחה לעשות חישוב זה ולא הפחיתה ניכויים אלה משכר העבודה של העובדים.

סיכום ביניים

23. מתלושי השכר, מדוחות הנוכחות ומהטבלאות שנערכו ע"י המפקח לא ניתן להסיק כי אומנם שילם הנאשם לעובדיו מתחת לשכר מינימום. על פי כלל הראיה הטובה היה על המאשימה להעיד בפני את העובדים ששכרם לכאורה שולם מתחת לשכר מינימום או למצער להציג אסמכתאות אשר יש בהם כדי לבסס את העבירה שבוצעה לטענת המאשימה.

מספר שעות העבודה של העובדים

24. מחד, הנאשם הציג גירסתו בחקירתו בפני התמ"ת ולפיה העובדים עבדו 7.5 שעות ביום במשך השבוע למעט יום שישי בו עבדו העובדים פחות מ- 7.5 שעות :

"ביום שישי הם עבדו פחות שעות ואני לא יודע כמה."
(מא/11 עמ' 1 שורה 8)

וכן :

"אני יודע שביום רגיל הם עובדים 7.5 שעות וביום שישי הם דואגים לקצץ את השעות כדי שייצא ביחד בכל החודש 186 שעות עבודה נטו."
(מא/11 עמ' 3 שורות 5-7).

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

02.01.2012

הע"ז 2739-09 מ.ג. משרד התמ"ת נ' [REDACTED]

25. מנגד, מחקירתו של המפקח, מר קימה שמעון, התברר כי כלל לא טרחו המפקחים לבדוק כמה שעות עבדו העובדים ביום שישי:

"מה שאמרתי קודם, אני לא ידעתי כמה שעות הם עבדו בימי שישי ואם הם היו עובדים פחות בימי שישי הוא היה צריך לרשום כמה שעות הם עבדו ביום שישי,..."
(עמ' 7 לפרוטוקול שורות 29-32)

26. בהסבריו לטבלה (מא/12) כותב מר שמעון קימה: "הם (הכוונה לנאשם – הוספה לא במקור – א.ג.כ.) אמנם אמר שבימי שישי הם עובדים פחות שעו אך לא ידע לאמר בדיוק למה" ואז מר קימה פוסק וקובע: "לכן לקחתי כל יום עבודה כולל יום שישי כיום עבודה בן 7.5 שעות נטו" (מא/12 עמ' 3 שורות 9-11)

27. התביעה אינה מחוייבת להוכיח מעל לכל ספק את אשמתו של נאשם, אלא מעל לכל ספק סביר אבל כאשר מוצג בפני בית הדין מכלול ראיות אשר מאפשר הסקתן של מספר מסקנות, שחלקן לחובת הנאשם וחלקן לזכות הנאשם – והנאשם מציג קו הגנה, ממשי, ריאלי, כי אז יש לקבוע, כי המדינה לא עמדה בנטל הראיה המוטל עליה (ע"פ 347/88 דמיאניוק נ' מדינת ישראל פ"ד מז 4, 221, 651). הנאשם הציג כאמור גירסה אשר מתיישבת עם תלושי השכר ודוחות הנוכחות ותואמת את חקירתו בתמ"ת.

היסוד הנפשי

28. אף אם הייתי מקבלת את גירסת המאשימה ולפיה הוכח היסוד העובדתי של העבירה, ואינני סבורה כך, לא היה בכך כדי להואיל למאשימה. אומנם נכון כי בעבירות של אחריות קפידה די להוכיח כי התקיים היסוד העובדתי, ואין צורך להוכיח יסוד נפשי של מחשבה פלילית, מודעות לנסיבות העבירה או רשלנות. נאשם שהתביעה הצליחה להוכיח כי הנאשם ביצע את המעשה המהווה עבירה, חזקה עליו שעבר עבירה פלילית. יחד עם זאת, סעיף 22(ב) לחוק העונשין קובע:

"לא יישא אדם באחריות לפי סעיף זה אם נהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות ועשה כל שניתן למנוע את העבירה; הטוען טענה כאמור - עליו הראיה".

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

02.01.2012

הע"ז 2739-09 מ.ג. משרד התמ"ת נ' [REDACTED]

כלומר אם הצליח נאשם להוכיח כי לא נהג במחשבה פלילית או ברשלנות ועשה כל שניתן למנוע את העבירה, לא ניתן יהיה להטיל עליו אחריות לעבירה.

29. אין חולק כי בעת ביקורת שנערכה במשק החקלאי של הנאשם ביום 29.10.07 ע"י מפקחים של התמ"ת נמצא כי קיימים חוזי עבודה וביטוחים רפואיים לעובדיו של הנאשם כן נמצאו מגוריהם של העובדים הולמים את דרישות החוק:

"... כמו כן הציג לנו חוזי עבודה חתומים וביטוחים רפואיים בתוקף לכל העובדים כמו כן הציג לנו דוחות נוכחות..."

וכך גם העיד המפקח מר חפץ:

- "ש. אתה רושם במא/1 שורה 6 "הציג לנו חוזי עבודה חתומים". אתה יכול להראות לי את החוזים שהוא הציג לכם ?
- ת. לא. אני חושב שאין אותם בתיק. כי ברגע שהוא מציג לנו מסמכים תקינים מבחינת הביקורת אנחנו לא לוקחים העתקים. גם ביטוחים רפואיים.
- ש. גם הביטוחים הרפואיים המצויינים בשורה 7 גם היו תקינים ?
- ת. הם היו תקינים, רשמתי את זה גם בתיאור מקרה.
- ש. ביקורת מגורים – בשורה 10 – הייתה תקינה ?
- ת. שהייתה תקינה, רשום. "עותק ממנה נמסר למעסיק".
- (עמ' 2 לפרוטוקול שורות 6-14)

30. כל אלה יש בהם להעיד כי התובע לא נהג ברשלנות אלא עשה כל שביכולתו על מנת שלם לעובדיו שכר מינימום, חתם עימם על חוזה עבודה, מסר להם תלושי שכר, עשה עבורם ביטוח רפואי וניהל דוחות נוכחות, אם כי לא בפירוט הנדרש. לא כנגד מעבידים כאלה צריכה המאשימה להגיש כתבי אישום.

31. אולם כאמור לעיל, במקרה דנן כלל לא התקיים היסוד העובדתי.

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

02.01.2012

הע"ז 2739-09 מ.ג. משרד התמ"ת נ' [REDACTED]

סוף דבר:

31. במשפט הפלילי עסקינן והנטל מוטל על כתפי המאשימה להוכיח את היסוד העובדתי של העבירה אולם היא כשלה בכך. במקרה דנן לא נעשה בירור אמיתי ויסודי כמה שעות עבדו העובדים בימי שישי, בטרם הגשת כתב אישום וגרירת נאשם להליך פלילי, שהרי זהו לב כתב האישום. קרי, אם עבדו העובדים בימי שישי פחות מ- 7.5 שעות ביום שישי, לא היה מקום להגיש כלל כתב אישום. ראוי שידם של המחליטים באם להגיש כתב אישום תרעד בטרם הגשת כתבי אישום ועליהם לבדוק היטב האם הראיות שבידם מספיקות על מנת להרשיע את הנאשם. ניתן היה לצפות כי יסוד כה מרכזי מיסודות העבירה היה מקום להוכיח בראיות משמעותיות יותר ולא באמצעות חישובים אריתמטיים.

32. הנאשם מזוכה.

33. הצדדים הסכימו כי הכרעת הדין תשלח אליהם בדואר.

ניתנה היום, ז' טבת תשע"ב, 02 ינואר 2012, בהיעדר הצדדים וישלח אליהם.

ק.אסף כהן

חתימה

